

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Uitsl. voor verslagen en abbon. Dovenetelweg 57a 's-Gravenhage Tel. 68.45.41.
Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 070 - 275154

W E E K B L A D

=====

nadruk verboden

20e jaargang nr.13

=====

14 november 1975

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denkt dus zelf na. Ons onderwerp voor heden werd door u gesteld en draagt de titel:

DE EENZAME WELVAART

=====

Een mooie titel, die dan ook niet van ons stamt. Toch voel je na enig overleg, dat er wel enige zin in schuilt: De welvaart is eenzaam, niet omdat er zoveel vaart in zit, maar omdat de mensen daardoor tot zoveel vaart in het leven worden aangezet, dat zij aan het zijn voorbijgaan. Dit betekent, dat er geen welzijn is, juist omdat er zoveel welvaart schijnt te zijn.

Ik zal trachten deze stelling wat verder uit te werken. Het menselijke levenspatroon vergt niet zoveel luxe, als in het westen tegenwoordig als noodzakelijk wordt beschouwd.

De uitvindingen, die men een zegen van deze tijd noemt, zijn meestal ook wel wat anders dan een zegen. De grootste kon-
konversatieverpester van deze dagen heet televisie, de verstoorder van alle rust en stilte heet radio en in menige keuken wordt veel nutteloze ruimte en tijd verslonden door de afwasmachine.

Kortom: men acht veel noodzakelijk, terwijl men het niet werkelijk nodig heeft. Zelfs de auto betekent, naast de mogelijkheid tot snel vervoer ook, nog eens overlast voor een ieder en een slechtere lichamelijke konditie voor de werkelijke liefhebber.

Welvaart schijnt alleen vertaald te kunnen worden in een "wij moeten steeds méér hebben". Maar wanneer je krijgen en hebben op de eerste plaats stelt, komt het leven tenhoogste op een slechte tweede plaats.

De basis van deze bezitsdrang en welvaart ligt bovendien nog in een economische stelling, die niet bepaald juist is. Men streeft naar een voortdurend groeiende economie. Maar een economie kan wel groeien, doch op het ogenblik, dat haar voortbrengelsen uitgroeien boven het feitelijke behoeftespatroon van alle daarin betrokkenen, wordt zij gelijktijdig een destructieve economie, die in zich het gevaar van eigen ondergang draagt.

Er zijn wel heel wat economen, die dit niet met mij eens zullen zijn - zoals b.v. de heer den Uyl. Toch is het m.i. de moeite waard, met deze gedachte in het achterhoofd, eens te zien naar de huidige economische structuur, haar ontwikkelingen, de gevolgen daarvan en de spirituele ontwikkelingen, die hierdoor worden gefrustreerd, of eventueel voort kunnen komen.

De economie dus. Wanneer je uitgaat van de noodzaak een steeds groeiende economie te handhaven, dan ga je eveneens uit van een steeds groeiende behoefte en een steeds groeiende productie.

Maar een groeiende productie heeft de neiging meer van de arbeiders te vergen. Het is niet alleen maar een kwestie van meer investeren, maar het gaat om het produceren. Hierbij zijn - of zij willen of niet - de arbeiders betrokken. Overigens tel ik in dit verband ook werkelijk actieve directeuren, ingenieurs e.d. onder de arbeiders.

Zolang je nu een groeiende behoefte hebt, kun je de groei van de economie zonder meer handhaven. Maar op een gegeven ogenblik maak je steeds meer producten, die je in feite niet meer zonder meer af kunt zetten.

Wil je dergelijke producten toch verkopen, dan zul je genoegen moeten nemen met minder winst, veel reclame moeten maken en in feite een behoefte moeten scheppen, die niet berust op de menselijke behoeften en wensen, maar alleen voortkomt uit de afzetnoodzaak van de producent.

Zelfs dan zal een bedrijf nog steeds winst moeten maken. Want winst is nog steeds het zout van de kapitalistische aarde, staatskapitalisme en andere vormen niet uitgesloten.

Het resultaat is, dat men om de groei van de economie voort te kunnen zetten, steeds meer gebruik moet gaan maken van misleidingen en trucs. Om U een voorbeeld te geven van de misleiding door de producent om zijn afzet te verhogen: de kortingen, die op allerhande elektrische apparaten worden gegeven.

Dit loopt van het elektrische mes via de ijskast tot de kleuren-t.v. en de duurste quadrafonie-installatie toe. Overal hoor je: van .... voor .... Men geeft je de illusie, dat je iets goedkoop kunt krijgen en dus er goed aan zult doen, dit aan te schaffen. Misleiding! Als voorbeeld neem ik een K.T.V., die in Duitsland wordt gemaakt. De feitelijke verkoopprijs ligt rond f 1800.-, terwijl de z.g. vastgestelde prijs f 2500.- zou zijn. Zelfs op die f 1800.- kan de verkoper, gezien de nog steeds grote winstmarge, nog best wat laten vallen ook, zodat men overal het gevoel kan hebben een dure KTV te kopen voor bijna de helft van de werkelijke waarde. Degenen, die menen zo een koopje te halen, zijn meestal in het begin tevreden. Maar kort na het verstrijken van de garantietermijn beginnen zij

aan hun voordelige aankoop meer en meer te twijfelen.

Groeiende economie betekent verder de noodzaak steeds meer te produceren en af te zetten. Het is geen wonder, dat men zich meer en meer toelegt op het vervaardigen van het goedkope wegwerp-product.

Vanuit economisch standpunt is een dergelijke opzet wel begrijpelijk, wanneer men een voortdurende groei beoogt: je moet een product maken, dat steeds minder levensduur heeft, ook al wordt het hierdoor in feite vaak duurder om zo meer van dit product af te kunnen zetten.

Er zijn mensen, die menen, dat je de winst van de vooral grotere bedrijven zonder meer af kunt romen. Ook dit blijkt een misvatting te zijn: er is winst nodig. Elke zaak zal tantièmes willen betalen aan de hogere aangestelden, de kapitaalgevers, of aandeelhouders wesen rente op hun belegging te ontvangen om het bedrijf draaiende te houden, zal men steeds weer ook gelden in het bedrijf moeten investeren.

Tast je de winst aan door te hoge lonen, te hoge lasten, oplopende vervoerskosten enz. in een bepaalde streek, dan zal een groter bedrijf besluiten, zich ergens anders een vestiging te zoeken, waar dergelijke lasten niet zo drukkend zijn. In andere gevallen associeert men zich met een soortgelijk bedrijf elders, dat mogelijk bepaalde delen van het werk goedkoper kan verrichten. Men hevelt kort en goed zoveel mogelijk taken internationaal over naar die plaatsen, waar zij het voordeligst kunnen worden verricht en neemt vervoerskosten daarbij op de koop toe.

U hoort veel over deze bedrijven, die men internationals pleegt te noemen. Men is vaak zeer sterkt tegen deze ontwikkeling gekant. Maar toch is deze onvermijdelijk, wanneer men uit blijft gaan van een groeiende economie en een groeiend verbruik.

Het bedrijf zal er immers voor moeten zorgen, dat het zijn producten kan blijven leveren tegen een prijs, die een afzet van de productie mogelijk maakt en zal er gelijktijdig voor moeten blijven zorgen, dat er voldoende winst wordt gemaakt.

Dergelijke bedrijven hebben grote invloed in de wereld en beheersen in feite vaak grote delen van de wereldmarkt. Zij zouden wel dwaas zijn, wanneer zij van deze invloed geen gebruik zouden maken om eigen belangen te bevorderen. Dat menselijke belangen daarbij minder tellen is geen wonder, daar de gehele opzet immers zuiver zakelijk is. En in zaken, vooral wanneer het omvattende zaken zijn, is de mens niets meer of minder dan een factor in de berekeningen.

Politiek kan men dergelijke ontwikkelingen moeilijk verkopen, omdat de mensen dan een andere weg zouden willen gaan. Daarom praat men de mensen een welvaart aan en gaat met het bevorderen van deze illusie bij het gewone volk nog lang voort, nadat er van een werkelijke welvaart voor de mensen of in de wereld niet meer gesproken kan worden volgens de geldende maatstaven.

Dit voert tot wonderlijke ontwikkelingen. Een aantal grote bedrijven in uw land met veel personeel functioneert in feite alleen dankzij gelden, die hen door de staat verschaft worden, zodat zij winst maken dankzij gelden, die u als belastingbetaler opbrengt.

Overigens is dit niet alleen in uw eigen land zo. Of u nu naar België, West-Duitsland en Frankrijk gaat, danwel ziet naar het Verenigd Koninkrijk of de Usa, overal zult u dit verschijnsel aantreffen, zowel in de westerse wereld als in de z.g. derde wereld.

Dit betekent, dat toenemende productie en bezitswelvaart in feite alleen mogelijk is, omdat in het bedrijf een deel van de z.g. als loon betaalde gelden terug wordt gepompt in de vorm van winstgevendende opdrachten of directe subsidies.

Dit houdt weer in, dat de administratieve sectoren van zowel het bedrijf als de staat een voortdurende uitbreiding kennen.

Wanneer het bedrijf zijn productie en omzet verdubbelt onder dit systeem, wordt de administratieve last, die op het product drukt, vervijfvoudigd. Wat betekent, dat steeds minder mensen werkelijk productief werk doen. Het houdt tevens in, dat een feitelijke productiestijging, waarmede men de veronderstelde welvaart zal kunnen handhaven, groter moet zijn dan de theoretisch veronderstelde noodzakelijke groei van enkele procenten per jaar.

Toch zegt men alom: wanneer wij nu maar steeds meer blijven produceren worden wij welvarender. Is dit waar? Laat ons de sociale gevolgen van deze mentaliteit eens nagaan.

In de eerste plaats voert deze bestreving tot een steeds meer onmondig worden van de burger en in feite ook - ondanks zijn organisaties - van de arbeider.

Dan zien wij binnen de bedrijven een toenemende verflauwing van de verbondenheid van de arbeider met zijn product. Men werkt steeds meer, omdat het nu eenmaal moet en in steeds mindere mate, omdat men bijdraagt tot de totstandkoming van iets, waarin men geïnteresseerd is en waarop men dan ook trots wil kunnen zijn.

Het houdt verder in, dat de belangstelling van de mensen in toenemende mate verschuift naar andere aspecten van het bestaan, voornamelijk de ontspanning.

Voor het begin van de welvaartsmaatschappij - en dat ligt verder terug dan u denkt, n.l. zo rond 1900 - was een mens geïnteresseerd in zijn stand, zijn omgeving, zijn werk. Hij had mogelijk niet zoveel goederen in het leven, maar het was een leven, waarin voor de meesten toch werkelijk wel iets te bereiken was, waarin iets te doen viel. De mens was voortdurend zelf actief en had in vele gevallen het gevoel, zelf tegenover de maatschappij grote verantwoordelijkheden te dragen.

De mens bestreed het onrecht, vocht voor zijn stand en zijn vrienden en had vaak het gevoel een soort Robin Hood te zijn. Maar in deze dagen is daarvan weinig over. Op een kleine, jonge minderheid na heeft men zich verzoend met een van de wieg tot het graf verzekerd zijn. Men sukkelde het leven door en ergert zich er alleen maar over, dat het amusement, dat je geboden wordt, zo weinig bij je aanslaat of houd je druk bezig met een liefhebberij, die je ad absurdum doorvoert en dan maar een belangrijk sociaal of menselijk streven gaat noemen. Je probeert dan je liefhebberijen aan anderen als een soort zekerheid op te dringen, ook al, omdat je in feite geen raad weet met jezelf en geen raad meer weet met een diversiteit van meningen en bestrevingen in de wereld.

In feite een vervreemdingseffect. Wanneer wij zien, hoe b.v. in een vorige economische crisis de situatie voor de mensen was, kunnen wij zeggen, dat deze vanuit het huidige standpunt onduldbaar was. Menselijke factoren werden in die dagen steeds weer geheel terzijde geschoven en de administratieve maatregelen waren op efficiency, niet op menswaardigheid berekend.

Maar de mensen kenden in die dagen wel een grote saamhorigheid, dat niet alleen in demonstraties, maar ook in het dagelijkse leven tot uiting kwam.

Onderlinge bijstand en onderlinge hulp waren normaal. Wanneer wij teruggaan tot rond 1900, dan zien wij menselijke bindingen ontstaan, die nog verder gaan: men beschouwt elkaar als een soort logebroeders, wanneer men tot dezelfde bond behoort of in het zelfde bedrijf werkt. Je kunt aan elkaar een hekel hebben, maar niemand anders moet zelfs aan je grootste vijand komen, want: hij hoort er bij, het is er een van ons.

Sociaal gezien heeft de welvaart, en vooral de propaganda voor een steeds groeiende welvaart, een vervreemding tussen de mensen tot stand gebracht, waarbij een groot aantal krachten, die de mens vroeger vooral in scheppende functies of arbeid kon gebruiken, braak zijn komen te liggen.

Dit betekent vooral voor degenen, die minder hoog intelligent zijn, een stuurloos worden, zodat zij zoeken naar middelen om zich uit te leven en anderen aan hun eisen te onderwerpen, zo voor zich in eigen ogen aan waarde gewinnende.

De leuze van eens, het "toe vader, drink niet meer" van eens zal in deze dagen weer opbloeien, ook al zal de leuze eerder worden: "ach vader, blijf toch van de shit af". Want de neiging tot vluchten uit de maatschappij zien wij overal toenemen, waar de mens het gevoel heeft, dat hij op eigen krachten binnen een maatschappij weinig of niets meer kan doen.

De werkelijkheidsvlucht in uw maatschappij is opvallend algemeen. Wij zien haar niet alleen bij enkele mislukkingen in het leven optreden, maar overal. Wij zien een ontvluchten aan de werkelijkheid bij beambten en in kerken, bij politici en gewone burgers.

Niemand wil kennelijk meer begrip hebben voor de gemeenschap, waarin hij werkelijk leeft. Men gaat uit van zichzelf van eigen stokpaardjes en probeert - vaak onder grote offers - zijn eigen denkbeelden aan anderen op te leggen. Maar gelijktijdig probeert een ieder ook voor zijn mislukkingen anderen de rekening te laten betalen.

U zult begrijpen, dat dit niet bepaald een gezond beginsel is, waaruit werkelijke welvaart voort kan komen. Zie je daarnaast nog, hoe in vele landen en gemeenschappen in toenemende mate de neiging bestaat misstanden in eigen land of groep door de vingers te zien en daarvoor in de plaats met grote kracht tegen alle onrecht elders op de wereld te protesteren, dan wettigt dit voor mij de konklusie, dat men de werkelijke feiten probeert te ontvluchten. Men kan de werkelijkheid van eigen samenleving en waarden niet meer aan en komt zo tot geïsoleerde denkwijzen en eenzijdigheden van gedrag. Duidelijk blijkt steeds weer, dat het werkelijke

nut van alle gedane inspanningen juist daarom zeer betrekkelijk is.

Toch noemt men dit nog steeds welvaart. Men heeft daarvan overigens vreemde voorstellingen. Voor sommigen is welvaart b.v. de pinnballmachine. Maar die werd in de vorige crisis uitgevonden om mensen bezig te houden, die niets beters te doen hadden. Wat iets zegt over de toenemende belangstelling voor dergelijke apparaten in uw dagen.

Anderen zien welvaart weerspiegeld in de vele friteszaakjes en broodjeswinkels, waarin je kunt eten, wanneer je maar wilt, mits je betaalt. Vroeger waren er minder van deze gelegenheden, dat is waar. Maar hun optreden in grote aantallen wijst m.i. eerder op een verarming van een cultuur.

Dergelijke zaken bloeien, omdat er steeds minder mensen zijn, die bereid zijn anderen werkelijk prettig te bedienen en diensten te bewijzen uit vriendelijkheid. Ook elders zien wij in toenemende mate een verschuiving van werkelijk dienstbetoon, het verlenen dus van de hulp, die jij meent nodig te hebben, naar mensen, die onder het mom van dienstbetoon zich in feite proberen op te werpen tot een soort betweterig leidertje.

Het Führer-principe komt meestal het sterkst tot uiting in een schijnwelvaart, waarbij de mensen zich nog bewust zijn van de ellende, die men voordien, in oorlog of crisis, heeft doorgemaakt. Het zich binden aan de sterke man en het eeuwige, onverwoestbare principe treedt echter juist in een tijd, dat men over groeiende welvaart spreekt, zeer sterk op de voorgrond.

Ik stel: door de welvaart, of wat daarvoor doorgaat, is een grote vervreemding tussen de mensen onderling ontstaan.

Er is een schijn van grotere organisatie, die onder het mom van perfectionering in feite een toenemende verwarring tot stand brengt.

In de plaats van de arbeidsvreugde is bij velen in toenemende mate een soort arbeidshaat ontstaan. Er is een voortdurend jachten en jagen, resulterende in een opgejaagd worden van zowel konsument als producent, waarbij men op de duur tussen alle konsumeren en produceren vaak de tijd niet meer vinden kan om als mens zichzelf te zijn.

Verschijselen, die, zoals u zult begrijpen, niet bepaald mijn enthousiasme wekken. Ik stel daarom, dat welvaart eenzaamheid bij de mensen voortbrengt.

U denkt nu waarschijnlijk, dat het eenvoudig is deze dingen nu te zeggen, waar een ieder beseft, dat er een grote economische crisis gaande is. Maar wij hebben reeds vele jaren terug gewaarschuwd voor deze ontwikkelingen en ons oordeel daarover kenbaar gemaakt.

Bovendien zou ik graag willen trachten aan te tonen, dat deze z.g. crisis niet bepaald werkelijk bestaat:

1 Indien alle produkten, die in uw land worden gemaakt, over de bewoners van dit land in overeenstemming met hun wensen verdeeld zouden worden, zou er aan bepaalde producten nog steeds een tekort bestaan. M.a.w.: er zou nog steeds een mogelijkheid tot groei van de productie bestaan, wanneer men uit zou gaan van de behoefte aan het product en niet uit zou blijven gaan van loonstijgingen en winsten.

2 De werkeloosheid in uw land bestaat deels alleen door het feit, dat men arbeid pleegt te verbinden met de beloning daarvan en niet denkt aan de prestatie voor de gemeenschap als zodanig.

Indien in uw land alle karweitjes, waarvoor nederlanders zich nu te goed schijnen te achten, weer door nederlanders zouden worden vervuld, zou het mogelijk zijn de huidige aantallen werkelozen tot minder dan de helft terug te brengen, waarbij het dan nog steeds mogelijk is de surinaamse rijksgenoten eveneens aan een job te helpen. Indien men liever tegen wat minder inkomen anderen van dienst zou zijn dan te profiteren van het inkomen van de gemeenschap, zou de gehele werkeloosheid opgelost kunnen worden.

3 De staat kan het inkomen van zijn burgers in redelijke mate optrekken tot een wenselijk minimum, mits die staat gelijktijdig bereid is de overheidsuitgaven te beperken. De grote ellende van deze crisis ligt niet in het feit, dat er geen geld onder de mensen is. Het ligt ook niet aan het feit, dat er geen werk is. De oorzaak van de huidige crisis wordt ook niet bepaald door de stijging van prijzen op de wereldmarkt - een gemakkelijke uitvlucht in vele gevallen van onnodige prijsverhogingen en een zoeken naar compensatie voor gestegen arbeidskosten.

De feitelijke oorzaak is het volgende: er worden te grote delen van het volksinkomen voor gemeenschapsbestedingen opgeëist en een te groot deel van deze gelden wordt niet bepaald doelmatig gebruikt.

Men gaat uit van het bewerkstelligen van het opvallende, dat in wezen overbodig is en geeft te veel uit voor prestigieobjecten, die geen werkelijke zin hebben voor de gemeenschap. Denk in dit verband maar eens aan uw eigen Centraalstation en Hubertusviaduct, of aan de aanleg van een ondergrondse in Amsterdam - wat voor mij het meest kranzinnige is, wat je je maardenken kunt: het aanleggen van ondergrondse werken in veengrond bij hoge grondwaterstanden. Maar ja...

Ik geef maar enkele voorbeelden; er zijn er veel meer te vinden, wanneer u rond u ziet. Wij zien overal prestigiewerken plaatsvinden. Men roept daarbij vaak uit, dat zij toch werk voor de arbeider betekenen. Zeker. Maar wat kosten zij en wat leveren zij voor de gemeenschap als geheel in feite aan nut op?

M.a.w.: arbeid is niet alleen maar iets, wat dient om de mensen bezig te houden en hen het gevoel te geven, dat zij hun inkomen werkelijk verdienen. Arbeid dient gebruikt te worden om voor de gemeenschap iets van blijvende waarde tot stand te brengen of iets, wat t.m. op het ogenblik volledig bruikbaar is.

Van de regeringsinvestering in de laatste 20 jaren blijkt rond 25% juist geschied te zijn. Rond 50% is gebruikt voor zaken van bedenkelijk nut en het draaiende houden van allerhande liefhebberijen, zoals b.v. de KLM. Men heeft een groot deel van deze investering gebruikt om direct of indirect voordelen te verschaffen aan de bezittende en producerende klasse - niet de arbeiders, maar de regenten. De resterende 25% van de investeringen werd besteed voor overbodigheden.

Dit is uit de aard der zaak maar een ruwe schatting en indeling. Maar de konklusie lijkt mij toch gewettigd, dat de nederlandse regering met veel minder gelden uit zou kunnen komen. Kompensatie zou dan mogelijk zijn in de particuliere sector, waardoor enige werkelijke welvaart ontstaat, de bestedingen ongeveer gelijk blijven en zelfs grotendeels kompensatie voor stijgende kosten buiten eigen land mogelijk zal zijn, zonder dat dit grote veranderingen brengt.

Maar het denkbeeld van welvaart bestaat dan kennelijk in de ogen van degenen, die haar zo ijverig verkondigden, niet meer. Waarom de welvaart zo eenzaam is en vereenzaming tot stand brengt? De titel stelt dit zo fraai.

Het antwoord is, dat de welvaart geen feitelijke welvaart is, omdat niet wordt uitgegaan van het welbehagen van de mens binnen de gemeenschap, maar men steeds meer de eigen verantwoordelijkheden van de mens heeft afgenomen, zonder hem daarvoor andere mogelijkheden tot zelfontwikkeling te geven.

Welvaart is in de ogen van de meesten geworden tot een soort regeringsluilekkerland, waarin elke burger zich zat kan eten aan alle gerechten, wanneer hij maar niet ontdeugend is, zelf nadenkt, of - o schande - zelfs probeert te werken, terwijl hem gezegd wordt te rusten.

Wat dit geestelijk betekent? In het begin van de welvaartsdroom zien wij allerhande geestelijke ontwikkelingen verwateren. Wat begrijpelijk is. Want het geestelijk streven van de mens was in allerhande schema's ingepast. Hij behoorde tot een bepaalde groep, die je houvast vormde, je de waarheid verkondigde, zodat je die zelf niet behoefde te zoeken.

Maar in die welvaart krijgen steeds meer mensen de tijd zich bezig te houden met het hogere, de zin van het leven enz. Het gevolg is, dat degenen, die nadenken, al snel tot de konklusie komen, dat er maar weinig, van hetgeen tot op dat ogenblik op gezag werd aangenomen, strookt met de feiten en de gedragingen van de verkondigers.

Wat betekent, dat men zich los maakt van een denken, dat beweert: geloof maar, doe wat je geleerd wordt en alles komt in orde. God is nabij, want deze of gene rite wordt volbracht.

Steeds meer mensen vinden zich terug in een wereld, die zij maar tendele kunnen aanvaarden of begrijpen. Maar zij kunnen bidden, of doen wat zij willen, God, zoals zij zich die hebben leren voorstellen, is er niet.

De God-is-Dood-beweging is volgens mij een van de meest eigenaardige resultaten geweest van de welvaartsdroom. Geheel onjuist is die stelling trouwens niet. Want het oude mannetje met een kalend hoofd, grote witte baard, gezeten op een troon, omringd door stralende wolken en engelen, is overleden. Het beeld van de mens, die God speelt, is overleden.

Daarmee is gelijktijdig ook het beeld van het onaantastbare gezag gestorven. Mogelijk acht u dit onbelangrijk. Het betekent echter, dat de mensen kritiek durven hebben op alles, de paus, de koning enz.

Rond 50 jaar geleden was b.v. een arts een wonderlijke autoriteit, een gezondheidsmagiër, die alleen reeds door zijn mystieke blik en zijn geheimzinnig vouwkoffertje, compleet met stethoscoop en mogelijk een broodje voor onderweg, je

de indruk gaf, dat nu alles in orde kwam. En zou dat niet het geval zijn, dan was er werkelijk niets aan te doen, dan was dit de wil van God, waartegen zelfs een arts zich met al zijn geheimzinnige kennis niet kan verweren.

In die dagen spraken wijze ministers tot het volk vanaf hun hoge gestoelten. In hun sonoor klinkende stemmen, voorzien van predikersgalm, voelde het volk, dat het rustig slapen kon.

Nu denken de mensen na. Zij hebben de tijd om zich met allerhande zaken bezig te houden, zelfs met die zaken, waarvan zij geen jota verstand hebben. Dank zij de droom van welvaart verdwijnt de onaantastbaarheid van standen en leiders, verdwijnt veel - zo niet alles - van de invloeden, die eens de gemeenschap zo netjes en geordend deed schijnen.

Gezag wordt bedreigd. Wat is gezag? Macht vooral. Maar wanneer macht als nut niet meer wordt erkend en velen machtoefening beschouwen als een lelijk woord, hoe kan men dan nog gezag hebben en orde handhaven?

Neem de politie: vroeger was men blij een redelijk vast baantje te hebben en werd men gegrepen door het gezag. De agent wandelde door de buurt en probeerde gelijktijdig vriend, arbiter, beschermer en zo nodig ook handhaver van de orde te zijn.

Nu is het vaak: kan ik die examens halen? Het salaris is wel goed en een uniform staat mij. De baas zijn over anderen ligt mij ook wel en verder zal ik wel zien, wat er van komt. Wat toch wel iets anders is, vooral wanneer je in een auto patrouilleert en in feite steeds minder in je beroep werkelijk contact met de mensen hebt.

Resultaat: vroeger was de politie voor heel veel mensen een werkelijke vriend, iemand die hulp bood en zekerheid gaf. Nu is voor de meeste mensen de politie eerder een abstractie met een knuppel, die lijnrecht tegenover je staat, wanneer je voor je rechten op wilt komen, maar die niet te vinden is, wanneer het gaat om jou kleine noden, de hulp, die jij aan de politie vaak vraagt.

Ik zeg niet, dat het zo is, maar zo beleeft men het, zoals men de kerk steeds meer is gaan zien als een instituut, dat je vertelt, wat je moet geloven, maar je verwerpt, wanneer je er op staat zelf na te denken over bepaalde stellingen of je eigen formulering zoekt voor een door jou toch innerlijk werkelijk beleefde waarheid. Er is een tegenstelling ontstaan tussen de kerk, waartoe men in feite nog wil blijven behoren en eigen denken.

Deze tegenstelling voert de mensen tot een meer zelfstandig zoeken naar een waarheid, die zij kunnen beleven. Daarbij grijpen de mensen niet bij voorkeur naar het bekende. Opvallend is, dat ook nu nog opstandige groepen in kerken grijpen naar de wijsheden van het oosten. Ex oriente lux gold in het verleden en is voor velen ook nu nog steeds een gevleugeld woord.

Oosterse denkwijzen dringen in het westen binnen. Maar de oosterse wijze van leven is voor de westerse mens niet geheel mogelijk. Hij heeft een andere opvoeding, hereditair, andere achtergronden en bovendien levensgewoonten, die tamelijk kostbaar zijn. Wij zien dan ook een verandering van de oosterse waarden.

Een goed voorbeeld is de meditatiewijze, waarbij een bepaalde sleutel gebruikt kan worden om resultaat te bereiken, terwijl je dan zelf niet al te veel moeite meer hoeft te doen.

Maar belangrijk is, dat steeds meer mensen er toe komen in zichzelf naar iets te gaan zoeken, dat voor hen waar is. En elke mens kan in zich wel iets vinden, wat wijsheid, waarheid, lichtend is. Men vindt zo een eigen houding tegenover de mensheid.

Dit is van groot belang, want elke innerlijke ervaring moeten wij uiteindelijk omzetten in een gedragspatroon, daar anders de innerlijke erkenning voor ons van geen waarde is, niet valide blijkt.

De situatie is op het ogenblik zo, dat een mens, die een dergelijke innerlijke verandering heeft meegemaakt, nog steeds meent, dat de gehele wereld de juistheid zal erkennen van hetgeen hij leeft en leert. Ik zie vele van de jonge pseudo-adepten en werkelijke lagere adepten in een situatie staan, waarin ook eens de apostelen verkeerden: zij verkondigen een onbekende God, terwijl de mensen o zo tevreden zijn met hun eigen goden, die hen immers niet lastig vallen en niet te veel eisen stellen.

Toch moet je verder, ook dan. Je zoekt naar iets, wat bindt, iets, waardoor je ondanks het verschil van inzicht met anderen een contact bereikt. Heel vaak wordt dit een vorm van sociaal streven, wat op dit punt kan men elkaar nog het eerste ontmoeten.

Men maakt in deze toestand dan ook steeds meer innerlijke trips, zonder middelen anders dan eigen concentratie, wanneer men iets voor zich waar tracht te maken, iets voor zich probeert te onderdenken.

Je scheidt dan je eigen meditatietechnieken, komt in kleine groepen met geestverwanten samen, noemt het magisch of esoterisch, sociaal werken. Maar in die groep tracht je je af te reageren, te samen zo mogelijk ook iets op te bouwen. Je probeert uiting te geven, aan hetgeen er in je leeft.

Het ontstaan van de subkulturen was in de welvaartstaat onvermijdelijk. Gelijktijdig wordt de inhoud van het leven voor steeds meer andere mensen minder. Je hebt niets meer om voor te leven, niets meer, waaraan je voor jezelf een belangrijkheid kunt ontlenen.

Afwijkend gedrag, anarchische methodieken, vechten voor een z.g. vrijheid, die in feite eerder tot absolute gebondenheid zal voeren, zijn normaal. Maar daarbij leert elke mens steeds beter beseffen, dat je betalen moet voor een innerlijke vrijheid en dat is het meest belangrijke bij dit alles.

Vanaf dit ogenblik raakt het welvaartstreven en denken langzaam steeds meer geïsoleerd, staat het steeds verder van de werkelijkheid aan, ofschoon uitwassen daarvan in het gedrag juist nu steeds kenbaarder tot uiting komen.

Dan zien wij groeien van welwillende mensen, die een clubje stichten ter bescherming van de huismug tegen de chemische wreedheden van de maatschappij en onmiddellijk subsidie aanvragen bij een ministerie, terwijl zij zichzelf tot hysterie opwerken in gepraat over hun belangrijke zending in deze wereld.

Er zijn reeds tegenstellingen geschapen, die sterker tot uiting zullen komen, naarmate het schijnwezen van de z.g. welvaart meer kenbaar wordt. Nu moet een andere wijze van leven worden geschapen.

Daarbij zal blijken, dat de zich steeds verder ontwikkelende economie niet meer noodzakelijk is, daar steeds meer mensen niet meer zoeken naar een steeds verder uitgroeien van het bestaande, maar eerder streven naar een steeds groter geluk voor zich en zo ook voor hun medemensen.

Ik denk, dat welvaart pas werkelijk kan bestaan in een kontakt van alle mensen onderling, dus op het ogenblik, dat humaan besef en welzijn deel is geworden van het bestaan voor alle mensen.

Een mens, die zichzelf gelukkig gevoelt, wil de wereld ook gelukkig zien en zal daarvoor veel offers willen brengen. Een mens, die alleen maar uit ontevredenheid de wereld wil veranderen, wil in feite alleen het bestaande vernietigen en vernietigt in dit proces maar al te vaak ook zichzelf.

Welvaart staat er in deze dagen nogal somber voor. Ik stel daarom afsluiten nogmaals: Groeiende economie is niet houdbaar, wanneer de groei van de economie uitgaat boven de groei der wereldbevolking en dus de werkelijke consumptiebehoeften.

Wanneer een evenredige verdeling van konsumptiegoederen over allen plaats zou vinden, zou voor de gehele mensheid op dit ogenblik een voldoende redelijk levenspeil bereikbaar zijn.

Wij moeten streven naar een verzorgingseconomie, niet naar een voortdurende economische groei, die onnodige consumptie bevorderen moet.

Kapitalisme kan in deze dagen niet wezenlijk meer bestaan. Machtskapitalisme is op het ogenblik de enig mogelijke weg voor hen, die zich boven de massa trachten te plaatsen door bezit en macht.

Alle productie wordt op het ogenblik belast met vele onnodige kosten en inspanningen. Denk aan reclame, onnodige administratieve bezigheden en het instellen van belangrijke en goedbetaalde commissies van onderzoek, die er toch altijd weer bijna tien jaren over doen om te beseffen, dat zij tot geen konklusie kunnen komen. Ondertussen praten zij over alles, wat zij zouden willen ontdekken, wanneer zij de tijd zouden hebben om het te ontdekken, inplaats van steeds weer te moeten vergaderen om hun loon waar te maken.

Deze wereld heeft behoefte aan een nieuwe geestelijke instelling. De basis daarvan dient echter allereerst vertrouwen te zijn. Een mens moet iets vinden, waarin hij weer vertrouwen durft hebben, al is het maar iets in zichzelf. Eerst wanneer dit voor de mens bestaat, is het mogelijk, dat de mens met de mensheid weer een redelijk kontakt op zal nemen.

Ten laatste: De welvaart, die u aangepraat is, was er in feite nooit een. Een groot deel van de welvaart, die men heeft opgebouwd, is altijd weer gebaseerd geweest op het nemen van goederen van de een om dezen deels door te geven aan anderen.

Men zegt altijd, dat er genomen werd voor de minst be-deelden en deze kreet doet nu nog opgeld. Maar onjuist is dit wel. Wanneer u b.v., de begroting ontledende, de verhouding tussen verschillende posten nagaat, kunt u eens

proberen te zien, hoeveel feitelijk neerkomt op een subsidie voor het bedrijfsleven en hoeveel de uitkeringen zijn, die gedaan worden om jeugdhuizen, sociale centra e.d. in stand te houden, zult u met mij konkluderen, dat, wanneer men de gelden, die men gebruikt om de KLM in stand te houden voor dit jaar, eens aan sociale centra zou geven, dezen allen t.m. vijf maal zoveel zouden hebben ontvangen, dan zij nu krijgen. Dit alles in naam van een ruimdenkende en voor de minstbedeelden onder 't volk werkende regering. Veel is er op dit terrein nog niet veranderd.

Realiseer u dit. Besef, dat u steeds weer bedrogen wordt, besef, dat uw voorlichting, uw onderwijs, uw religieuze leringen in deze tijd vervalst en eenzijdig zijn. Niemand schijnt meer in staat of willens om de feiten onder ogen te zien.

Niemand ook is meer in staat schijnbaar, om alleen vanuit de gemeenschap werkende voor die gemeenschap, een voor hemzelf gelukkig en bevredigend leven te voeren. Dit geldt zelfs voor minderheden.

Het leven is voor de meeste mensen leeg geworden. Daarom is het hoog tijd, dat de mensheid wakker schrikt uit zijn roes van welvaart en komt tot een innerlijk leven en streven, waarbij uiterlijke factoren in feite secundair worden.

Want wanneer de mensen allen voor elkaar op willen komen, is er voor allen altijd nog wel genoeg, is er voor iets zelfs iets meer dan het noodzakelijke. Maar wanneer mensen elkaar bestrijden om, elk voor zich en eigen groep, meer te krijgen dan in ander, vernietigen zij zoveel, dat er voor allen te weinig overblijft.

Hebt U kommentaar?

Is ons aangeboren egoïsme hier niet het struikelblok?

Ik maak bezwaar tegen "aangeboren". Indien u zoudt zeggen aangekweekt, zou ik het met u eens kunnen zijn.

Elk kind wordt opgevoed in een sfeer van bezitten, hebben, krijgen en houden. Elk kind wordt opgevoed in een besef van orde en regels, onverschillig of dit beperkend en bestraffend is, danwel in een geest van rechten hebben en eisen mogen stellen.

Ik vrees, dat opvoeding en onderwijs tesamen het in doorsnee een kind onmogelijk maken een zuiver persoonlijke ontwikkeling door te maken. Het is duidelijk, dat hierdoor het egoïsme bij allen evenals de neiging tot zeer eenzijdig denken bevorderd zal worden.

Wij kunnen hiervoor de maatschappelijke structuur van het ogenblik evenzeer verantwoordelijk stellen als het gedrag van de ouders, de technieken gebruikt op de meeste scholen en ook nu nog grotendeels gebaseerd op dressuur in orde.

Daarnaast wordt het egoïsme bevorderd door de wijze, waarop plaatsing van een mens en waardering van een mens binnen de maatschappij pleegt plaats te vinden. De basis hiervan is geld. Zelfs kinderen zien daarom geld al als iets, wat buitengewoon belangrijk is en wat je daarom vooral moet proberen te krijgen, hoe dan ook.

Wanneer men de kinderen zou laten ontdekken, dat het belangrijker is om gelukkig te zijn dan om rijk te zijn en zij zelf zouden leren, dat zelfs leren, laat staan werken, voor jezelf van belang is, omdat je hierdoor deel wordt van

de gemeenschap . zodat het niet nodig is om voor alles, wat je doet, ook iets te krijgen, dan zou de maatschappij zeker veel minder egoïstisch zijn. Egocentrisch zal de mens altijd wel blijven. Maar een zeer groot deel van het egoïsme, dat volgens u de mens aangeboren zou zijn, vloeit voort uit de maatschappelijke structuur, waarin hij moet leven en wordt hem in feite tussen het tweede en negende levensjaar zo voortdurend ingepompt, dat de mens vergeet, dat hij als kind in eerste aanleg wel degelijk bereid was met anderen te delen, anderen te aanvaarden en te vertrouwen. Kortom: met anderen samen zo gelukkig mogelijk te zijn en met een zeer luid protest elke verstoring of bedreiging van dit geluk kenbaar te maken.

Is dit U voldoende?

x Ik kan geen reële maatstaf zien voor iemands prestatie. Ik kan het alleen maar zien als een plicht, wanneer men hoger begaafd is dan zijn medemens, ook zo te presteren tenbate van de gemeenschap, zodat je dit niet uit kunt drukken in geld.

- Theoretisch is dit waar. Maar indien u meent, dat dit nu reeds een rol speelt in de maatschappij, zo vraag ik mij af, hoe het komt, dat een minister, die reeds meer dan een ton verdient, zichzelf opslag geeft, terwijl medische specialisten hun tarieven eveneens verhogen, ofschoon beiden reeds meer verdienen dan de doorsnee burger en bewerden uit roeping deze burger te willen bijstaan.

x Dit is alleen maar gesanctioneerde diefstal.

- Nu snijdt u een zeer interessant punt aan. Mag ik dan hierbij opmerken, dat het grootste deel van uw sociale relaties in deze maatschappij op een dergelijke algemeen gesanctioneerde diefstal is gebaseerd.

Wat heel wat verder gaat dan de tarieven van b.v. academisch gevormden. Dan moeten wij ook even denken over de eisen, die mensen als vanzelfsprekend aan de gemeenschap, dus aan anderen, stellen.

Wanneer iemand met alle geweld een concertgebouw wil bouwen en eist, dat de gemeenschap alle kosten daarvan op zich zal nemen, ofschoon de meeste mensen daarvoor geen belangstelling hebben, is ook dit een vorm van diefstal: Men verplicht mensen verdiensten af te staan, opdat anderen daarmee iets kunnen doen, waaraan de slachtoffers mogelijk zelfs een grote hekel hebben.

Ook vind ik het een gelegaliseerde diefstal, wanneer men mensen, die bepaalde genotsmiddelen gebruiken, veel accijnzen laat betalen. De redeneringen daarbij zijn alles behalve redelijk. Om een voorbeeld te geven:

Men stelt in uw land: wanneer wij de tabaksaccijnzen verhogen, bestrijden wij daarmee het roken, dat voor de mensen zo slecht is. Bovendien kunnen wij dan rekenen op een meeropbrengst van deze heffing, waardoor wij ons tekort op een ander gebied terug kunnen brengen.

Hieruit blijkt, dat men wel degelijk beseft, dat t.a.v. de beperking van 't tabaksgebruik de maatregel weinig of niets uithaalt, zodat alle leuzen over duurder maken voor de bestwil van de roker onzin zijn. Het gaat om de centen en weet, dat de roker wel betaalt, evengoed als b.v. de automobilist zich door hogere heffingen niet van de weg laat jagen.

U zult mij toegeven, dat dit een vorm van bedrog is, die in feite, gezien de onrechtvaardige verhoging van lasten, een gelegaliseerde diefstal kunt noemen: en zo kan ik nog wel even voortgaan.

x Wij leven op het ogenblik toch nog in een markteconomisch stelsel, waarin vraag en aanbod bepalend zijn.

- Laat mij nu niet zo lachen, vriend. Realiseer u, dat bakkerijen door meelfabrieken zo gedirigeerd worden, dat zij het brood leveren, dat de fabriek aanvaardbaar vindt, zodat u het brood eet, dat anderen goed vinden voor u en u daarvoor laten betalen, wat zij niet u - redelijk vinden. Blijken de mensen dan toch een te grote voorkeur voor de warme bakker te tonen, dan zien wij, dat zaken met schijnovens en leuzen nog steeds het zelfde brood verkopen, direct uit de fabriek, maar wel even opgewarmd.

De melk, die u krijgt, komt van de fabriek. Uw melkboer bepaalt, van welke fabriek de melk komt, die u thuis kunt krijgen, of u die nu goed vindt of niet. Anderen bepalen de prijs van die melk, niet u. Bovendien zouden de meesten onder u verse melk van de koe aanmerkelijk smakelijker vinden, maar al vraagt u daar duizend maal om, u kunt die niet krijgen. Dat is eenvoudig verboden. U krijgt de producten, die de fabrieken en staatsinstellingen goed voor u vinden.

Bij levensbehoeften bepalen anderen voor u de prijs, de kwaliteit, de smaak, de eigenschappen en uw eigen invloed op dit alles is maar heel gering. Ook elders zien wij dergelijke praktijken voorkomen. U kunt alleen bepaalde modellen en kleuren kleding krijgen tegen een redelijke prijs. Wilt u iets, wat meer aan uw smaak - en die van de meesten - is aangepast, dan verkoopt men u dezelfde kwaliteit in andere kleur voor een hogere prijs. Dit zou vrije markteconomie kunnen zijn. Maar zodra men geen mogelijkheid meer heeft om uit te wijken naar een andere leverancier, omdat alles in feite door een of enkele producenten wordt bepaald, is er geen vrije markteconomie meer. En wat de eerste levensbehoeften betreft, zou ik eerder van een oplechterseconomie willen spreken dan van een markteconomie, een vrije dan.

U kunt tegenwerpen, dat een dergelijke beïnvloeding altijd wel heeft bestaan, maar dat er toch een aanbod is, dat mede door de vraag wordt bepaald. Ik wil u dan herinneren aan de "vastgestelde" prijzen voor b.v. roomboter en melkproducten, waarbij men niet de prijs aan de vraag heeft aangepast, maar een ieder extra belasting heeft laten betalen als straf voor het feit, dat hij goedkopere voeding zocht. Boterbergen, melkpoeder oceanen zijn toch geen gevolg van een vrije markt economie, nietwaar?

Stel daarom: de prijs wordt bepaald door anderen dan de kopers. Wanneer voor een product niet voldoende vraag aanwezig is, wordt eenvoudig een behoefte geschapen dan wel middels subsidies de productie daarvan voor de producent toch nog lonend gemaakt.

Men schept zich bovendien steeds weer een afzetgebied, waardoor men overbodige producten aan dwazen af kan zetten. Suggesties worden gebruikt, die in intermenselijke relaties als leugens en ontoelaatbare suggestie zouden worden beschouwd, maar zakelijk zonder meer gebruikelijk zijn, zonder dat men zich daartegen verzetten kan, omdat het gezag de "werkgelegenheid"

te belangrijk vindt.

Indien er al sprake is van vrijheid in de markteconomie, zo bestaat deze vrijheid zeker niet voor het merendeel van de konsumenten, die maar moeten nemen, wat hen geboden wordt en geen alternatieven vinden, waardoor zij hun eigen voorkeuren duidelijker zouden kunnen laten gelden.

Men bedriegt u, waar u bij staat. Eens stookte u olie of kolën. Toen moest er absoluut aardgas komen. Dit zou veel goedkoper zijn enz. Men stelde, toen de omzetting plaats vond, dat u gemiddeld voor de eerste 10 jaren niet meer dan zes cent per m³ zoudt gaan betalen.

Stoken met aardgas was milieubewust en bovendien goedkoper. Weet u nog? Maar nu u veel kosten gemaakt hebt, wordt de prijs van het aardgas aangepast aan de prijs van andere brandstoffen. Geïndexeerd.

Menigeen zou liever terug willen naar het stoken van kolen of olie. Maar waar kun je nu nog een goede kolen- of oliehaard tegen redelijke prijs vinden? De meeste zaken leveren dezen niet eens meer, zeker in de grote steden.

Is het uw vraag en het aanbod, dat hier bepalend is, of bent u het slachtoffer van misleiding, monopolies en marktbeheersing?

Ik stel: de vraag is steeds weer heel anders dan het aanbod. Maar het is steeds weer het aanbod, dat bepaalt, wat er gekonsumeerd kan worden en zelfs daarbij is de prijs niet vrij, maar wordt zij bepaald door invloeden, die niet van vraag en aanbod, maar van politieke wenselijkheden, zakelijke monopolies enz. afhangen. Vrije markteconomie? Voor de eenvoudige konsument is deze term eenvoudig een lachertje, maar dan wel een heel bitter lachertje.

Aanbod vindt verder niet plaats aan de hand van de vraag, maar men levert eenvoudig niet, wat gevraagd wordt, tenzij er geen andere mogelijkheid meer is. Liever levert men iets, wat, bij gebrek aan beter, door de konsument wel moet worden afgenomen.

Het gehele konsumptiepatroon wordt, evenals de feitelijke inkomensbesteding, voor een groot deel buiten de eigen keuze en vrije wil van de konsument bepaald. Te stellen, dat er sprake is van een vrije markt, is daarom volgens mij onjuist.

Veel z.g. vrijemarktaspecten zijn in feite zakelijk gezien zelfs waanzin, zoals de ontwikkelingen rond grondstoffen en vooral de olie. Hier jaagt men prijzen op en stelt, dat men daartoe het recht heeft, omdat de grondstoffen de enige bron van inkomen vormen en voor het volk daarom noodzakelijk inkomen vormen. Maar gelijktijdig koopt het oliekapitaal over de gehele wereld bezittingen op en zijn zelfs in uw land vele in wezen overbodige kantoorgebouwen indirect in handen van oliesheiks enz.

Zelfs wanneer verlichte figuren onder deze heersers hun land uiterlijk in een tiental jaren van de middeleeuwen tot de 20e eeuw weten om te vormen, blijven de mensen innerlijk middeleeuwers en kunnen zij geen werkelijk nut vinden in alle vernieuwingen. Een langzamere ontwikkeling zou voor de eenvoudige mensen heel wat beter geweest zijn.

Kortom: vrije markteconomie bestaat niet, er is sprake van een politieke economie, waarbij alle prijzen en producten

door andere factoren dan vraag en aanbod bepaald worden.

x Wat dan?

- Ik stel eenvoudig, dat vraag en aanbod weinig invloed hebben en dat manipulatie, zowel productie als consumptie, zodanig sterk beïnvloeden, dat zij bijna albepalend zijn. Ook de prijzen worden in eerste instantie bepaald door andere factoren dan de vraag alleen. B.v. door het feit, dat de verkoper recht heeft op een behoorlijk inkomen e.d.

Menselijke invloeden op de markt-economie zijn minder groot, dan men zou denken. Waar regeringen niet voldoende invloed hebben, zijn de bepaaldemachten de grote corporaties, die ook al niet menselijk zijn.

Grote korporaties worden geleid door komputerbeslissingen plus de vergissingen van een aantal ambtelijkdenkende mensen, die menen, dat zij het goed weten.

x Veel mensen zullen het met u eens zijn, maar de meesten onder hen kunnen toch niet actief worden en laten alles maar over zich heengaan.

- Deze mensen zijn zo verdoofd, dat, wanneer er niet steeds weer een advertentie staat, die duidelijk maakt, dat a waspoeder of zeep goedkoper levert dan b, zij zelfs vergeten, dat zij de was moeten doen.

De mensen zijn zozeer geïsoleerd geraakt van de feiten - een bezwaar dat eigen is aan elke welvaartseconomie - dat zij te gemakzuchtig worden en er niet meer toe komen met anderen samen iets te doen, terwijl zij zichzelf machteloos achten.

Bovendien: men heeft hen geleerd, dat je allereerst voor jezelf moet zorgen en zo geldt in dit opzicht de engels-sociale kreet: I am fine, Jack and nobody wants to know about you.

Men stelt, dat er een zwijgende meerderheid is. Ik stel, dat die zwijgende meerderheid alleen dan actief zal worden, wanneer er veranderingen ontstaan, waarin zij vrezen hun eigen voordeeltjes te moeten verliezen.

De zwijgende meerderheid is er alleen maar op uit om zonder verdere storingen voort te vegeteren in een toestand, waarin noch de arbeid noch het sociale leven werkelijk bevredigend is en men door aanvullende illusies voor zich toch een schijn van zinvolheid tracht te bereiken, al is het maar in het feit, dat Ajax toch maar weer gewonnen heeft en zelfs HFC Den Haag zich goed gedragen heeft.

x Waarom overheerst diezelfde mentaliteit in wetenschaps-kringen?

- Omdat ook in wetenschappelijke kringen op het ogenblik de stelling opgeld doet dat hij, die netjes in de pas blijft lopen en vanuit zichzelf zo weinig mogelijk presteert, er het beste aan toe is. De enkeling, die wel wat wil presteren, moet in deze kringen inderdaad met vele moeilijkheden rekening houden, al is het maar, omdat de rest jaloers is.

x Dan heeft Parkinson toch wel gelijk.

- Inderdaad. Iedereen zoekt belangrijker te worden door meer ondergeschikten aan te trekken en zelf minder te werken. Dat is de basis.

Overigens zien wij steeds weer, dat oude instanties proberen zich te handhaven, ook al hebben zij geen enkel feitelijk nut meer. Bij waterstaat b.v. is een afdeling, die zich nog steeds bezig houdt met plannen uit 1927 - 1939.

Men geeft vervolgens deze plannen door aan een nieuw daarvoor gestichte afdeling, die moet trachten dergelijke plannen zo goed mogelijk aan te passen aan de huidige opvattingen. Ik overdrijf nu iets, maar niet veel.

Trouwens: wist u, dat er nog steeds een commissie bestaat, die tot taak heeft de mogelijkheden voor het verwerven van juridische bijstand door armlastigen te onderzoeken? De instelling bestaat nog, de leden komen niet meer samen, niemand schijnt te beseffen, dat deze commissie nooit werd opgeheven, haar documenten zijn nog steeds voor haar beschikbaar.

Parkinson heeft dus, al parodiërende, wel degelijk enig gelijk. Want elke instantie, die eenmaal ontstaat, zal naar middelen zoeken om eigen bestaan te continueren en daarbij is zij bereid werk te scheppen en te doen, wat in wezen neerkomt op het doen van het overbodige om zo eigen nut te bewijzen, zodat een voortdurende uitbreiding van het aantal instanties optreedt, alle procedures meer ingewikkeld worden, het geheel steeds minder rationeel en snel kan reageren op veranderingen.

Dit geldt overigens niet alleen voor de staat e.d., maar evengoed voor grote bedrijven. Wanneer u b.v. bij de Shell gaat kijken, zult u een dergelijke opzet aantreffen. In vele wetenschappelijke instituten zijn soortgelijke verschijnselen merkbaar.

Deze algemeen aanwezige neiging ontstaat door een behoefte aan zekerheid bij de mensen, die hen gaat boven de zinvolheid van eigen bestaan. Het antwoord is dus: Verander iets in de mentaliteit, zie zelf steeds weer, wat in wezen overbodig is. Lach er om, zodat een ieder dit kan zien. Dan voelt men zich onzeker en zal een einde maken aan een langbestaande overbodigheid, omdat men een grotere zekerheid begeert, die niet belachelijk is en daardoor zou kunnen vallen.

Het dodelijkste wapen voor ambtelijke kringen is in deze wereld nog steeds de lach. Want deze lach verstoort de innerlijke zekerheid van hen, die menen een ieder bij de neus rond te kunnen voeren en brengt hen tot dwaasheden, die een ieder wel op moeten vallen.

Maar lach ook om jezelf. Want hierdoor verstoort je het beeld, dat je voor jezelf van jezelf hebt opgebouwd en zul je er eerder toe komen te gaan werken met de eigenschappen en kwaliteiten, die je werkelijk bezit.

x Dit onderwerp, dat voor heden gekozen werd, had reeds 10 jaar geleden aan de beurt moeten zijn.

- Ik moet hier opmerken, dat wij - vanuit onszelf - dergelijke onderwerpen de laatste 15 jaren steeds weer aan de orde gesteld hebben, meerdere malen per jaar. Deze tendenzen en ontwikkelingen werden dus door ons reeds veel eerder aan de orde gesteld.

Wij hebben op deze avond te maken met een van de onderwerpen, die door de leden zijn gesteld. Daaruit is een selectie gemaakt, waarin ook dit onderwerp werd opgenomen. Wat betekent, dat wij ook, al is het laat dag, wel in geweten verplicht zijn op dit onderwerp nogmaals in te gaan, zodat niemand kan zeggen, dat wij sociale problemen en dergelijke proberen te vermijden.

Wij zullen steeds weer ook op materiale ontwikkelingen en noodzaken wijzen .. Want het menselijke leven is niet alleen geestelijk. De mens is een combinatie van geest en stof en de-gene , die blind wil zijn voor stoffelijke ontwikkelingen , zal het geestelijk nooit ver brengen en omgekeerd.

x Is dit een bewijs, dat de leden achterop zijn met hun denken?

- Het zou misschien een onderwerp van een nieuw lid kunnen zijn .....

Maar nu moet ik overgaan tot de pauze.

-0-0-0-0-0-0-0-

Zo, vrienden.

U hebt de pauze gehad en had de gelegenheid u te bezinnen op alles, wat u mij voor wilt werpen of vragen. Ik stel voor een hamer en aambeeld systeem te gebruiken: U geeft de slag en ik klink wel. Wie komt aan slag?

x Wat kunt u zeggen over de ingebouwde levensduur van vele gebruiksvoorwerpen. Mensen willen graag zo nu en dan eens veranderen. Ook technische verbeteringen, b.v. in een auto, komen zo sneller onder de mensen.

- Wanneer je uitgaat van de behoefte zo nu en dan eens iets anders te hebben, zal niemand bezwaar hier tegen maken. Dit is de eigen wens van de konsument en behoeft niet door bewust beperkte levensduur van het artikel te worden afgedwongen.

Ik verzet mij tegen de dwang, die men op de konsument uitoefent en het niet noodzakelijk gebruik van arbeidsvermogen en materiaal daarbij. U spreekt van auto's?

Er zijn autotypen in de handel, die reeds rond 15 jaren geleden in productie werden genomen en tot op heden in feite hetzelfde zijn - uitgezonderd misschien het monteren van schijfremmen . Maar elk jaar verandert men iets aan het uiterlijk, kennelijk met de hoop, dat men elke paar jaar een nieuwe auto zal kopen. Wat, mits de kwaliteit redelijk is, toch zeker niet noodzakelijk zal zijn.

Steeds weer zoekt men, zelfs wanneer van een werkelijk ingrijpende verbetering of technische verandering geen sprake is, door het monteren van andere grillen, het pousseren van een nieuwe kleur, het aanbrengen van veranderingen in de karosserie, de mensen te bewegen om een nieuwe auto te kopen om zo " bij" te blijven!

Indien men nagaat hoeveel materiaal en werkkraft besteed wordt aan de vervaardiging van een enkele auto, acht ik het toch niet verantwoord de levensduur bewust te beperken. De overblijvende werktijd en materialen kan men dan beter gebruiken voor het vervaardigen van even nuttige andere artikelen.

Indien U stelt, dat het voor de werkgelegenheid zo belangrijk is, dat gloeilampen e.d. een korte levensduur hebben, dan zeg ik op mijn beurt: Indien u uitgaat van de noodzaak voor de mens elke dag een bepaald aantal uren te werken,

hebt u gelijk. Indien u uitgaat van de noodzaak met zo weinig mogelijk arbeid en materiaal voor de mensen iets te scheppen, dat een maximum aan bevrediging en resultaat oplevert, bent u zeker verkeerd.

Wat met de argumenten, die in uw vraag doorklinken, over de gehele wereld steeds weer wordt aangemoedigd is niets anders dan het verspillen van arbeidsvermogen en grondstoffen plus goed humeur bij vele gebruikers, terwijl het geheel voor vele mensen zowel in de konsumptiesektor als in de productiesektor in feite alleen maar een extra belasting vormt.

x Kunt U de mode toelichten, waarin een steeds snellere wisseling kenbaar wordt. Wordt deze ook van buitenaf opgelegd?

- Mode wordt voor een groot deel van buitenaf opgelegd. Anders is het geen werkelijke mode meer. U draagt herenmode? Let dan eens op, hoe men alleen reeds door het kiezen van een andere modekleur en kleine veranderingen aan b.v. de revers van het kostuum u er toe brengt nieuwe kleren te kopen, terwijl de oude in feite nog heel goed zijn en u mogelijk nog comfortabeler passen ook. Wat betekent, dat u geld uitgeeft, dat u liever voor andere dingen besteed zou hebben.

Damesmode heeft lange tijd met hetzelfde patroon gewerkt: verander kleuren en details. Breng de mensen bij, dat zij moeten dragen, wat iedereen adverteert, anders zijn zij niet bij de tijd. Waartegen overigens in toenemende mate verzet rijst. Door te snelle modewisselingen hebben de kleermakers zich in de nesten gewerkt, want steeds meer verschillende "modes" worden nu gelijktijdig gedragen.

Stel dat een ieder kan dragen, wat hij wil of zij wil en daarvoor elke kwaliteit kan kiezen, zonder dat iemand hem daarop beoordeelt. Dan zullen de prijzen mogelijk nog iets stijgen, maar zal goede kwaliteit beter worden en zullen de mensen tevredener zijn, terwijl de mensen hun eigen persoonlijkheid duidelijker in hun kleding tot uiting zouden brengen. Wat, zoals de laatste tijd geleerd heeft, vele voordelen en maar een beperkt aantal nadelen bergt.

x Er zijn groepen, die daarvoor nog niet rijp zijn; zij zouden dan in welvaartseenzaamheid terecht komen.

- Korte tijd zal dit zeker het geval zijn. Maar al snel zal men tot de konklusie komen, dat het gemakkelijker en goedkoper is. In uw land is alleen reeds de roep "het is goedkoper, ook voor degenen, die niet zo ver schijnen te zijn" een reden zich achter u te scharen. Ontdekken zij, dat het dragen van de dingen, die bij je passen, persoonlijk ook aangener en gemakkelijker zijn, dan zal zeer snel een einde komen aan de eenzaamheid van de door u bedoelde groep.

Degenen, die zich tegen een dergelijke konsumentenvrijheid met alle middelen proberen af te zetten, zijn voornamelijk degenen, die dergelijke goederen produceren of verhandelen. Zo is men, uit zuiver zakelijke overwegingen, korte tijd geleden weer eens met een actie begonnen om de man tot het dragen van een hoed te brengen. De actie kostte meer dan zij op bleek te leveren en is ondertussen weer gestaakt.

In het medium vind ik een leuke herinnering voor de wijze, waarop men dergelijke campagnes meent te moeten runnen, een echte slogan: Heren dragen een Hoed. probeert u onze petten eens....

- x   Veel mensen hebben nooit geloofd, dat er werkelijke welvaart heerste.
- In uw volk geloofde rond 35 % eerlijk aan de welvaart. Het aantal mensen, dat de z.g. welvaart probeerde te gebruiken om er zelf beter van te worden, bedroeg echter 93%. M.a.w.: het woord welvaart was voor het merendeel van de nederlandse bevolking vooral een reden om zich meer rechten toe te eigenen.
- x   U stelt, dat in het verleden de arbeidsvreugde veel groter placht te zijn. Maar de werkkondities dan?
- Die waren veel slechter, men werkte tot 14 uur per dag. Er was echter minder lopendeband werk en dit werd voornamelijk verricht door mensen, die van het platteland naar de stad trokken om zo meer te verdienen - wat tegenviel.
- Belangrijk is, dat het arbeidstempo gezapiger en minder genormd was, zodat het werken ook een functie had bij de onderlinge sociale kontakten. Verder ontleende je een betekenis aan de dingen, die je presteerde. Wie meer of beter werk kon leveren dan anderen, verdiende niet altijd meer, maar voelde zich belangrijker en zo ook meer tevreden. Vakmanschap was in die dagen een reden tot vreugde, zelfs wanneer de werktijd lang en de beloning niet hoog was.
- De ellende der steeds verdergaande industrialisatie was, dat een grote onderlaag van niet bekwamen of geschoolden ontstond, die alleen maar werkte om het geld. Deze mentaliteit heeft zich later ook over de andere werkers uitgebreid en voert tot de huidige misstanden.
- Maar ik moet gaan eindigen. Ik meen, dat in deze dagen zich een belangrijke ontwikkeling voltrekt. Het verval van de sterk georganiseerde subculturen lijkt mij te wijzen op een meer individuele ontwikkeling bij de belangrijkste jongeren. Dit impliceert volgens mij, dat de mensheid rijper kan worden.
- Nieuwe geestelijke tendenzen en gebruiken ontstaan op deze wijze, die langzaam maar zeker de gehele maatschappij doordoesemen. Dit is de kracht, waardoor het geheel zich kan ontwikkelen.
- Ik meen, dat ondanks de welvaart, snelle en vergaande ontwikkelingen in het nabijgelegen verleden reeds plaats vonden en ben van mening, dat de jonge mensen hierdoor een hoopgevende ontwikkeling tonen. Om een voorbeeld te geven: het blijkt mij steeds weer, dat de jonge mensen, die niet meer kerkelijk willen denken, maar op eigen wijze naar een waarheid zoeken, vaak dichter bij God staan dan allen, die geknield voor de heer en zich uitbalkende in vrome gezangen door hun innerlijke hardheid hun medemensen vernietigden door hun egoïstisch hanteren, van hetgeen zij zagen als het goddelijke woord der waarheid.
- Zekere onthechtheid zal het gevolg hiervan kunnen zijn, maar de mens kan zeker in deze fase nog niet zonder de materie alleen in de geest of voor het geestelijke leven.
- Een groot deel van uw wereld is waan. Ook de welvaart. Alleen door een geestelijke en innerlijke ontwikkeling kan men bewuster leren leven in de werkelijkheid. Ik hoop u in dit onderwerp ook dit punt duidelijk gemaakt te hebben.
- Goeden avond.

(sterk bekort)

d.d. 7 november 1975

-0-0-0-0-0-

- 260 -